

РЕШЕНИЕ

№ 1297

гр. София, 15.03.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ВЪЗЗ. II-A СЪСТАВ, в публично заседание на девети февруари през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Виолета Йовчева

Членове: Мариана Георгиева
Димитър Ковачев

при участието на секретаря Христина Сп. Кръстева
като разгледа докладваното от Виолета Йовчева Въззивно гражданско дело
№ 20221100502721 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 258 и следв. от ГПК.

С решение от 22.12.2021г. по гр.дело № 4774/2020г. по описа на СРС, II ГК, 68 състав Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ при МВР е осъдена да заплати на И. С. В. следните суми: 1 626,34 лв, представляващи допълнително възнаграждение по чл.178,ал.1,т.3 ЗМВР за положен от ищеца извънреден труд през периода от 01.01.2017г. до 01.01.2020г. и 233. 10 лв., представляващи мораторната лихва по чл.86,ал.1 ЗЗД върху неизплатеното допълнително възнаграждение за извънреден труд, начислена за периода от 01.04.2017г. до 29.01.2020г., заедно със лихва върху главницата, считано от датата на предявяване на исковата молба- 30.01.2020г. до окончателното ѝ изплащане, като е отхвърлил иска за заплащане на възнаграждение за извънреден труд до пълния предявен размер от 2 072. 06 лв. и иска за обезщетение за забава в размер на законната лихва до пълния предявен размер от 261. 80 лв.

Решението е обжалвано от ответника Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ при МВР, с оплаквания за неговата неправилност в частта за уважаване на исковите. Поддържа се, че отразеният в приетата в първоинстанционното производство ССчЕ не е извънреден, тъй като е изчислен сумирано при полагане на нощен труд в часовия интервал 22.00 часа до 06.00 часа – 8 часа и е отчетен след прилагане на разпоредбите на чл. 9, ал. 1, 2 и 3 от Наредба за структурата и организацията на работната заплата /НСОРЗ/. Навеждат се доводи, че не е налице празнота в

нормативната уредба по изчисляването на нощния труд за служители на МВР. В жалбата са изложени съображения, че отчитането и заплащането на нощния труд за служителите на МВР намира правната си регламентация в чл. 179, ал. 1 и ал. 2 от ЗМВР и чл. 187, ал. 3 и ал. 9 от ЗМВР, както и в Наредба № 8121з-776 от 29.07.2016г. на министъра на вътрешните работи, а неговият размер се определя със заповед на министъра на вътрешните работи. Посочва се, че нощният труд в случая е с норма от 8 часа, а не 7 часа, както е предвидено в чл. 140 от КТ. С оглед на изложеното въззивникът намира, че не следва да се прилагат нормите на чл. 9, ал. 1, 2 и 3 от НСРОЗ, съобразно които положеният 7 часа нощен труд се заплаща като за 8 часа, след умножаване с коефициент 1.143. Излага доводи, че уредбата на ЗМВР е специална по отношение на КТ. Моли да бъде отменено първоинстанционното решение и да отхвърли предявените иски, с присъждане на разноски.

В срока по чл. 263, ал. 1 ГПК въззиваемата страна И. С. В., в депозиран от нея отговор оспорва въззивната жалба като неоснователна и моли съда да я остави без уважение. Споделя извода на първоинстанционния съд, че при липса на специална уредба следва да се приложи общата по чл. 9, ал. 2 от НСРОЗ. Поддържа, че приложение следва да намери и правилото на чл. 140, ал. 1 от КТ, че нормалната продължителност на работния ден през нощта е 7 часа, като по този начин отношението между нормалната продължителност на дневния и нощния труд възлиза на 1. 143, с който коефициент следва да се приравнят положените часове нощен труд на дневен. Моли съда да потвърди решението в обжалваната част, с присъждане на разноски.

Решението в частта за отхвърляне на исковите е влязло в сила, като необжалвано.

Софийски градски съд, като обсъди събраните по делото доказателства, становищата и доводите на страните, съгласно разпоредбата на чл.235, ал.2 от ГПК, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

Воззивната жалба е процесуално допустима, като подадена от надлежна страна в срока по чл. 259, ал. 1 ГПК и срещу обжалваем съдебен акт.

Съгласно чл. 269 ГПК, въззивният съд проверява правилността на първоинстанционното решение само в рамките на релевираните оплаквания, а служебно следва да ограничи проверката си само за валидност, допустимост на решението в обжалваната част, както и спазване на императивните норми на материалния закон /т. 1 на Тълкувателно решение № 1/09.12.2013г. по тълк.д. № 1/2013г., ОСГТК на ВКС/.

Първоинстанционното решение е валидно и допустимо.

Производството е образувано по предявени от И. С. В. срещу Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ при МВР иски за осъждане на ответника да заплати на ищеца на основание чл. 187, ал. 5, т. 2 вр. 179, ал. 1 чл. 178, ал. 1, т. 3 от ЗМВР сумата 2 072. 06 лв. – допълнително възнаграждение за положен от ищеца извънреден труд през периода от 01.01.2017г. до 01.01.2020 г., заедно със законната лихва, считано от

30.01.2020г. до окончателното ѝ изплащане на вземането и на основание чл. 86, ал. 1 от ЗЗД сумата от 261. 80 лв. обезщетение за забава в размер на законната лихва за периода 01.04.2017г. до 29.01.2020 г.

В подадения в срока по чл. 131 от ГПК отговор на исковата молба, ответникът е оспорил предявените искове, като е посочил, че при служителите на МВР времевата продължителност на работното време през нощта е 8 часа, а не 7, каквато е предвидена в КТ. Изложил е, че по този начин нощните часове са равни на дневните и не следва да се преобразуват при коефициент от 1. 143. Посочил е, че за положения труд е предвидено заплащане на допълнително възнаграждение от 0,25 лв. на час. Поддържа, че по-дългата продължителност на работното време е компенсирана с допълнителни права и материални придобивки, които са предоставени на служителите на МВР.

По делото не се спори, че ищецът е заемал длъжността "старши пожарник" в Пета РС към СДПБЗН при ГДПБЗН, както и че през процесния период от 01.01.2017г. до 01.01.2020г. е изпълнявал служебните си задължения на 24 часови смени.

Спорните между страните въпроси се концентрират около начина за отчитане и заплащане на положените от ищеца часове нощен труд. В частност, дали приложение намират разпоредбите на Кодекса на труда и Наредбата за структурата и размера на работната заплата, или специалната уредба по ЗМВР и издадените въз основа на него подзаконови нормативни актове.

Съгласно чл. 176 от ЗМВР, брутно месечно възнаграждение на държавните служители на МВР се състои от основно месечно възнаграждение и допълнителни възнаграждения. В чл. 179, ал. 1 ЗМВР е предвидено, че на държавните служители се изплаща допълнително възнаграждение за полагане на труд през нощта от 22.00 ч. до 6.00 ч., а в чл. 187, ал. 5, т. 2 и, ал. 6 ЗМВР /изм. и доп. - ДВ, бр. 81 от 2016 г./ - че работата извън редовното работно време до 280 часа годишно се компенсира с възнаграждение за извънреден труд за отработени до 70 часа на тримесечен период - за служителите, работещи на смени, като извънредният труд се заплаща с 50 на сто увеличение върху основното месечно възнаграждение.

С чл. 187, ал. 1 от ЗМВР /изм. и доп. - ДВ, бр. 81 от 2016 г./ е предвидена нормална продължителност на работното време от 8 часа дневно и 30 часа седмично при 5-дневна работна седмица. Съгласно чл. 187, ал. 3 от ЗМВР /изм. и доп. - ДВ, бр. 81 от 2016 г./, работното време на държавните служители се изчислява в работни дни - подневно, а за работещите на 8-, 12-или 24-часови смени - сумирано за тримесечен период. При работа на смени е възможно полагането на труд и през нощта между 22,00 и 6,00 ч., като работните часове не следва да надвишават средно 8 часа за всеки 24-часов период (ал. 3, изр. 3).

В чл. 187, ал. 9 ЗМВР е предвидено, че редът за организацията и разпределянето на работното време, за неговото отчитане, за компенсирането на работата на държавните служители извън редовното работно време,

режимът на дежурство, времето за отдих и почивките за държавните служители се определят с наредба на министъра на вътрешните работи. През процесния период е действала Наредба № 8121з-776 от 29.07.2016 год. за реда за организация и разпределянето на работното време, за неговото отчитане, за компенсирането на работата извън редовното работно време, режима на дежурство, времето за отдих и почивките на държавните служители в Министерство на вътрешните работи, издадена от министъра на вътрешните работи, обн., ДВ, бр. 60 от 02.08.2016 год., в сила от 02.08.2016 год., отм., бр. 3 от 10.01.2020 год., в сила от 10.01.2020 год., Решение № 16766 на ВАС на РБ – бр. 4 от 14.01.2020 год. В чл. 3, ал. 3 от наредбата е предвидено, че за държавните служители от МВР е възможно полагането на труд и през нощта между 22.00 ч. и 06.00 ч., като работните часове не следва да надвишават средно 8 часа за всеки 24-часов период, а в чл. 31 – че отработеното време между 22.00 ч. и 06.00 ч. се отчита с протокол, като са посочени лицата, които го изготвят, сроковете за това и начинът на отчитане на броя отработени часове. Следва да се посочи, че в тази наредба липсва правило за трансформиране на нощния труд в дневен подобно на това на чл. 31, ал. 1 от Наредба № 8121з-407 от 11.08.2014 год., отм. с Наредба № 8121з-592 от 25.05.2015 год., съгласно който при сумирано отчитане на отработеното време общият брой часове положен труд между 22.00 ч. и 06.00 ч. за отчетния период се умножава по 0.143, като полученото число се сумира с общия брой отработени часове за отчетния период/.

Съгласно така изложената законодателна уредба, нито в ЗМВР, нито в подзаконовите актове по прилагането му се съдържат правила относно отчитането на нощния труд. Настоящият съдебен състав намира, че липсата на такава регламентация не може да се разглежда като забрана за преизчисляването на положените часове нощен труд в дневен, а единствено като законова празнота, която следва да бъде преодоляна по реда на чл. 46, ал. 2 от ЗНА, като бъде приложена общата трудовоправна уредба относно отчитането и заплащането на нощния труд по КТ и НСОПЗ. Това разрешение съответства на общия принцип за равно третиране на лицата, предоставящи наемен труд, без оглед на спецификите на правоотношението, в рамките на което се полага. В този смисъл е и разпоредбата на чл. 188, ал. 2 от ЗМВР, предвиждаща, че държавните служители, които полагат труд за времето между 22,00 и 6,00 ч., т.е. нощен труд, се ползват със специалната закрила по Кодекса на труда. Приемане на противното би означавало да се допуснат различни системи на отчитане на нощния труд от служителите в МВР и от работниците по трудово правоотношение, въпреки че те изразходват психическа и физическа енергия и извършват полезна трудова дейност в една и съща част от денонощието /работно време/ и при едни и същи вредни за здравето последици, което би довело до нарушаване на принципа за равностойно третиране, закрепен в чл. 6 от Конституцията на Република България и чл. 14 ЕКЗПЧОС /така решение № 311 от 08.01.2019 год. на ВКС по гр.дело № 1144/2018 год., IV ГО/.

Приложение следва да намери редът за отчитане на нощния труд, съдържаш се в чл. 9, ал. 2 от НСОПЗ, съгласно който, при сумирано

изчисляване на работното време нощните часове се превръщат в дневни с коефициент, равен на отношението между нормалната продължителност на дневното и нощното работно време, установени за подневно отчитане на работното време за съответното работно място. Нормалната продължителност на работното време на държавните служители в МВР през деня е 8 часа - чл. 187, ал. 1 от ЗМВР /Обн. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014г./. Що се касае до нормалната продължителност на работното време през нощта, в чл. 187, ал. 3 от ЗМВР е предвидено, че работното време на държавните служители се изчислява в работни - подневно, а за работещите на 8, 12 или 24- часови смени - сумирано за тримесечен период, като при работа на смени е възможно полагането на труд и през нощта между 22.00 ч. и 06.00 ч., като работните часове не следва да надвишават средно 8 часа за всеки 24-часов период. Настоящият съдебен състав намира от една страна, че с тази разпоредбата не се предвижда нормална продължителност на нощния труд, още повече такава от 8 часа, а само се ограничава неговото максимално времетраене. От друга страна, това ограничение се отнася за случаите на сумирано изчисляване на работното време за тримесечен период, а не за подневното отчитане на работното време, представляваща различна форма на отчитане на труда, която е релевантна за изчисляване на коефициента по чл. 9, ал. 2 от НСОПЗ. С оглед на това през исковия период в ЗМВР липсва норма, която да установява нормалната продължителност на нощното работно време при подневно отчитане на работното време. Ето защо при подобна празнота в специалния закон следва да се приложи общото правило на чл. 140, ал. 1 КТ, съгласно което нормалната продължителност на работното време през нощта при 5-дневна работна седмица е до 7 часа. Следователно отношението между нормалната продължителност на дневното работно време /8 часа/ и нормалната продължителност на нощното работно време /7 часа/, установени за подневно отчитане на работното време на служителите в МВР, е 1.143.

Ирелевантно в случая е, че ответникът е изпълнил задължението си да заплати на ищеца допълнително възнаграждение за нощен труд в размер на 0.25 лв. за всеки отработен час през нощта. Такова допълнително възнаграждение е предвидено и в общото трудово законодателство – чл. 8 от НСОПЗ, където това право на работника не изключва приложението на чл. 9, ал. 2 от НСОПЗ. Допълнителното заплащане и специалният ред отчитане се прилагат едновременно и представляват самостоятелни способи за възмездяване на нощния труд. Положеният нощен труд се заплаща увеличено в сравнение с дневния, като получените над определената норма часове за отчетния период /след превръщане на нощните часове в дневни по реда на чл. 9, ал. 2 от НСОПЗ /, са извънреден труд, за който се дължи допълнително възнаграждение, наред с това за нощен труд. Този подход на законодателя е оправдан с оглед на по-големия разход на умствена и физическа енергия при престаиране на работна сила в необичайно за биологичния ритъм на човека време от денонощието, /в този смисъл Решение № 14/27.03.2012 г. по гр. д. № 405/2011 г. на ВКС, IV-то Г. О., постановено по реда на чл. 290 от ГПК/. Що се касае до предвидените в ЗМВР други компенсаторни механизми /напр. допълнително възнаграждение за прослужено време, по-продължителен

платен годишен отпуск, обезщетение при прекратяване на служебното правоотношение, по-благоприятни условия за придобиване на право на пенсия/, те ползват всички служители от системата на МВР, независимо дали полагат нощен труд или не.

Така формираните изводи не противоречат на решението на съда на ЕС от 24.02.2022г., постановено по дело С-262/2020 /образувано по преюдициално запитване, отнасящо се до тълкуването на чл. 12, б. "а" от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 04.11.2003 относно някои аспекти на организацията на работното време, както и на чл. 20 и 31 от Хартата на основните права на Европейския съюз, отправено в рамките на спор между служител и Главна дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението" към МВР по повод отчитането и заплащането положените часове нощен труд/. С посоченото решение не е даден конкретен отговор на въпроса за приложението на общата правна уредба на България в правоотношенията с държавните служители /служителите на МВР/, доколкото тълкуването на национални правни норми не е в обхвата на компетентността на СЕС. В решението обаче е прието, че чл. 20 и 31 от Хартата на основните права на Европейския съюз трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат определената в законодателството на държава-членка нормална продължителност на нощния труд от седем часа за работниците от частния сектор да не се прилага за работниците от публичния сектор, включително за полицаите и пожарникарите, ако такава разлика в третирането се основава на обективен и разумен критерий, т.е. е свързана е с допустима от закона цел на посоченото законодателство и е съразмерна на тази цел. В процесния случай не е установен по делото обективен и разумен критерий за разликата в третирането на полагащите нощен труд по трудово правоотношение и тези по служебно правоотношение. Разликата в допустимата продължителност на работните часове – нощен труд по служебно правоотношение /8 часа/ и по трудово правоотношение /7 часа/ не отразява допустима от закона цел, която да е годна да обоснове разлика в третирането. В решението на съда на ЕС се сочи още, че ако не е основана на обективен и разумен критерий, всяка разлика в третирането, която разпоредбите на националното право в областта на нощния труд въвеждат по отношение на различни категории работници, намиращи се в сходно положение, би била несъвместима с правото на Съюза и би налагала в такъв случай националният съд да тълкува националното право във възможно най-голяма степен с оглед на текста и целта на съответната разпоредба на първичното право, като вземе предвид цялото вътрешно право и приложи признатите от последното тълкувателни методи, за да гарантира пълната ефективност на тази разпоредба и да достигне до разрешение, съответстващо на преследваната с нея цел (решение от 6 октомври 2021 г., Sumal, C 882/19, EU: C: 2021: 800, т. 71 и цитираната съдебна практика). При недоказаност на обективен и разумен критерий за разликата в третирането се налага извод, че същата е несъвместима с правото на ЕС и води до необходимост националният съд да тълкува националното право по начин, съответстващ на приложимата разпоредба от първичното право. Ето защо следва да бъдат

приложени нормите, уреждащи преизчисляването на нощния труд в дневен.

Съгласно чл. 143, ал. 1 КТ, извънреден е трудът, който се полага по разпореждане или със знанието и без противопоставянето на работодателя или на съответния ръководител от работника или служителя извън установеното за него работно време. Работодателят може да установява сумирано изчисляване на работното време - седмично, месечно или за друг календарен период, който не може да бъде повече от 6 месеца - чл. 142, ал. 2 КТ. Както вече бе посочено по-горе, работното време на държавните служители в МВР, работещи на 8-, 12- или 24часови смени, се изчислява сумирано за тримесечен период - чл. 187, ал. 3, изр. 1 ЗМВР. Сумираното изчисляване на работното време форма на отчитане на работното време, при която установената нормална продължителност на работното време се спазва средно за определен по-продължителен период от време, който в процесния случай е тримесечен. При сумираното изчисляване продължителността на работния ден не е еднаква, поради което за работодателя не съществува задължение през всеки календарен период /седмица, месец/ да осигурява отработване на пълния размер на законоустановеното работно време, което за държавните служители е 8 часа дневно и 40 часа седмично при 5-дневна работна седмица, съгласно чл. 187, ал. 1 ЗМВР. В този случай продължителността на работното време през отделните дни може да надвишава нормалната, но работата в повече се компенсира с почивка в границите на отчетния период. По този начин балансът на работното и свободното време се запазват средно за периода на отчитане. Когато в края на отчитане, нормата свободно време е превишена, ще е налице извънреден труд.

Сумираното работно време се установява в полза на работодателя за работници и служители, които извършват работа със специфичен характер и/или организация на труда /чл. 154а КТ/, но изчисляването му се основава на продължителността, установена при подневното отчитане на работното време /чл. 142, ал. 1 КТ/. Тримесечната норма на отчитане представлява допълнителна тежест за работника или служителя, тъй като затруднява възстановяването на работната сила, което биологично се осъществява най-добре в рамките на едно денонощие /виж т. 2 от Тълкувателно решение № 8 от 14.11.2014 г. на ВКС по тълк. дело № 8/2013 г., ОСГК/.

В чл. 18, ал. 3 НСОПЗ е предвидено, че при сумирано изчисляване на работното време броят на отработените дни се установява, като отработените часове през месеца след превръщането на нощните часове в дневни се разделят на дневната продължителност на работното време, установена за работното място при подневно отчитане на работното време.

В чл. 9б, ал. 1 /Нов - ДВ, бр. 41 от 2017 г., в сила от 01.01.2018 г. / от Наредбата за работното време, почивките и отпуските, е установено, че при сумирано изчисляване на работното време по чл. 142, ал. 2 КТ се определя норма за продължителност на работното време за периода. Нормата се определя в часове, като броят на работните дни по календар, включени в периода на отчитане, се умножи по дневната часова продължителност на

работното време, определено в трудовия договор, а в чл. 9а, ал. 4 от наредбата (редакция изм., бр. 41 от 2017 г., в сила от 01.01.2018 г.), че когато се полага нощен труд, сборът от работните часове по графика на работника или служителя по, ал. 3 се изчислява след превръщане на нощните часове в дневни за смените с 4 и повече от 4 часа нощен труд с коефициента по чл. 9, ал. 2 НСОПЗ. Превръщането на нощните часове в дневни не се извършва, когато за работното място е установено намалено работно време, както и когато трудовият договор е сключен за работа само през нощта.

Съгласно нормата на чл. 26, ал. 1 от Наредба № 8121з-776 от 29.07.2016г., при сумирано отчитане на работното време общият брой на отработените часове по график се сравнява с нормата работни часове за отчетния период, получена от броя календарни работни дни за периода, умножени по цифрата осем. Получените часове над тази норма се отчитат като положен труд извън редовното работно време. Посочената наредба не предвижда превръщане на нощните часове в дневни с коефициент 1. 143 за изчисляване на отработените дни и за отчитането и заплащането на извънредния труд. С оглед изложените вече по-горе съображения за приложимост на установения в чл. 9, ал. 2 НСОПЗ коефициент за отчитане на положения от ищеца нощен труд и доколкото правилото за преизчисляване на нощните часове в дневни е в синхрон с правилата за заплащане на труда и зачитането на трудовия стаж, настоящият съдебен състав приема, че за процесния период нощните часове, преизчислени в дневни с коефициент 1. 143, следва да се вземат предвид при решаването на въпроса дали е положен извънреден труд от страна на ищеца.

Съгласно заключението на приетата в първоинстанционното производство съдебно-счетоводна експертиза, което като компетентно и обективно изготвено следва да бъде съобразено при постановяването на съдебния акт, след преизчисляване на нощния труд в дневен по реда на чл. 9, ал. 2 от НСОПЗ, на ищеца не е изплатен извънреден труд от 233 часа, за който се дължи възнаграждение в размер на 1 626. 34 лв., като обезщетението за забава в размер на законната лихва за периода от 01.04.2017г. до 29.01.2020г. е в размер на 233. 10 лв., до които размери исквете се явяват основателни.

Поради съвпадането на изводите на въззивния съд с тези на първоинстанционния съд, въззивната жалба следва да бъде оставена без уважение като неоснователна, а обжалваното с нея решение на СРС-потвърдено, като правилно и законосъобразно.

По разноските: при този изход на делото, право на разноси има въззиваемият - ищец, но по делото не е направено искане за присъждането на такива.

Така мотивиран, Софийски градски съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение от 22.12.2021г. по гр.дело № 4774/2020г. по

описа на СРС, II ГК, 68 състав, в обжалваната част за уважаване на исковете.

Решението в останалата част за отхвърляне на исковете е влязло в сила, като необжалвано.

Решението е окончателно и не подлежи на касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 3 от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____